

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KURKOV, ANDREI

Grădinarul din Oceaov / Andrei Kurkov ; trad. din lb. rusă și note

de Antoaneta Olteanu. - Pitești : Paralela 45, 2019

ISBN 978-973-47-3071-1

I. Olteanu, Antoaneta (trad. ; note)

821.16

ANDREI KURKOV

Grădinarul din Oceaov

Traducere din limba rusă și note de
Antoaneta Olteanu

Садовник из Очакова (Sadovnik iz Očakova, The Gardener of Ochakov)
Andrej Kurkow

Copyright © 2010 by Andrej Kurkow

Copyright © 2012 by Diogenes Verlag AG Zürich

All rights reserved

Copyright © Editura Paralela 45, 2019

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar
conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

Editura Paralela 45

Capitolul 1

— Mamă, iar ți-a adus vecina un bărbat suspect! strigă Igor cu voce puternică pe ușa deschisă a casei.

— Ce strigi așa?! ieși spre el pe coridor Elena Andreevna. O să audă! O să se supere!

Elena Andreevna dădu din cap, privind critic spre fiul său de treizeci de ani care încă nu se învățase să vorbească, când trebuia, încet și în șoaptă.

E drept că vecina lor de stradă, Olga, se preocupa cam prea tare de treburile personale ale Elenei Andreevna. Imediat ce Elena Andreevna s-a mutat cu fiul ei de la Kiev la Irpeni, a simțit imediat protecția Olgăi, care avea și ea tot cincizeci și cinci de ani și, la fel ca ea, nu avea soț. Elena Andreevna se despărțise de al ei înainte de a ieși la pensie – tare mai semăna el cu o piesă de mobilier: imobil, tăcut, mereu nemulțumit și care nu făcea nimic prin casă. Olga fusese însă destul de deșteaptă să nu se mărite niciodată în viața ei. Dar vorbea ușor despre asta, fără părere de rău. „Nu am nevoie de un bărbat la remorcă!“, spusese ea odată. „Dacă-l legi de tine, o să fie ca un câine! O să latre și o să muște!“

Elena Andreevna s-a dus la poartă și și-a văzut vecina, iar alături de ea un bărbat slăbănog și vânjos, bărbierit, de vreo șaizeci de ani, cu o față expresivă, o bărbie voluntară, cu un păr cărunt tuns scurt și cu un rucsac din pânză de cort, decolorat, în spinare.

Respect pe Lenoci, uite, faceți cunoștință! Stepan! Mi-a reparat grajdul vitelor!

Elena Andreeva se uită la Stepan acesta cu o ironie blândă în priviri. Nu avea niciun grajd și, deocamdată, nu prea avea nimic de reparat. Chiar nimic! Și nu avea obiceiul să primească așa, pur și simplu, un bărbat în casă!

Dar Stepan, deși remarcase în ochii femeii o atitudine nese-rioasă în privința sa, își aplecă binevoitor capul.

— Poate aveți nevoie de un grădinar? întrebă el cu spe-ranță, cu o voce răgușită.

Stepan era îmbrăcat îngrijit – pantaloni negri, ghetе grele cu talpă groasă, tricou cu mânecă lungă.

— Păi grădinarii se angajează la sfârșitul iernii? se minună Elena Andreevna cu glas tare.

— Dimpotrivă, o să încep chiar acum, și o să termin iarna târziu – o să curăț copacii, o să aranjez tot ce mai e și o să plec mai departe. Copacii au nevoie de îngrijire tot timpul anului! Și nu trebuie să-mi plătiți mult! Puneți o sută de grivne pe lună, plus casă și masă. Plus că și mie îmi place să fac de mâncare...

— O sută de grivne pe lună?! se miră în sine Elena Andreevna. Ce e așa de ieftin bărbatul ăsta?! Că nu pare să aibă ceva, e puternic!

Se uită în jur. Se gândea că-și zărește fiul, să se sfătuiască cu el. Dar Igor nu era afară. Poate mai bine că nu era. Ar fi spus că mama s-a scrântit la bătrânețe, din moment ce i-a trecut prin minte să angajeze un grădinar cu o sută de grivne pe lună!

— Casa noastră e micuță, spuse ea oftând, fără să ia o hotărâre fără fiul ei.

— Nici nu am nevoie de casă. Pot să dorm și acolo, în magazie. Principalul este ca iarna să am un acoperiș. Nu beau vodcă, de furat nu fur...

Gazda își mută privirea întrebătoare spre vecină. Olga dădu din cap, de parcă-l știa pe Stepan ăsta de mulți ani.

— Ei, deocamdată rămâneți, cedă Elena Andreevna. Magazia noastră e de cărămidă, e goală, nu avem animale. Acolo e un pat cu saltea. Este și priză. Trebuie să mai vorbesc cu fiul meu...

Stepan aruncă imediat o privire spre acaretul de cărămidă susmenționat, care se ițea din spatele casei și, după ce dădu din cap, porni într-acolo.

— Îl știi de mult? o întrebă gazda pe vecina Olga.

— A mai venit pe aici, acum doi ani. Nu a furat nimic, a reparat totul și m-a ajutat în grădină. Ce să zic?! E un bărbat folositor...

Elena Andreevna ridică din umeri și se duse în casă să-l caute pe Igor.

Igor se arată indiferent față de grădinarul care apăruse subit. Fuma cu sete o țigară când mama lui îi comunică vestea.

— Las' să sape cartofii! spuse Igor. Oricum amândoi nu ne descurcăm.

Stepan săpă repede cartofii. Îi scoase singur, îi duse singur la uscat în curtea din spate. Atunci Elena Andreevna s-a bucurat pentru prima dată, pe tăcute, de ajutorul lui. I-a dat imediat suta de grivne, avans pentru o lună. Iar seara a pregătit cina – o tocăniță din aceiași cartofi și carne.

Dimineată Igor s-a trezit, pentru că pe fereastra deschisă a camerei se auzea un furnăit vesel, vioi. Se uită și văzu cum Stepan, doar în niște chiloți negri, se spăla cu apă rece de la fântână.

Igor remarcă că pe antebrațul stâng al lui Stepan se vedeau niște pete vineții pale, de parcă cineva nepriceput încercase să scape de un tatuaj vechi cu ajutorul focului sau cine știe în ce alt mod.

Igor deveni curios. Ieși și el în curtea din spate. Îl rugă pe Stepan să-l stropească și pe el cu o căldare cu apă din fântână.

Apa îl arse pe Igor, îl arse plăcut. Furnăi și el tare și vesel. Iar mai apoi îl întrebă pe Stepan despre petele albastre.

Stepan se uită mai întâi cu îndoială la băiatul slăbănog, cam palid, al stăpânei. Adică nici nu merita să stea de vorbă cu el! Dar ochii lui Igor, de un verde deschis, pătrunzători, îl chemau să fie sincer.

— Știi, începu încet Stepan. Și eu aș fi tare bucuros să știu ce e acolo! Aveam vreo cinci ani. Țin minte că mă durea, plângeam. Se pare că taică-meu a încifrat ceva în tatuajul acesta. Fie pentru mine, fie pentru el. Unchiul meu de la Odessa nu mi-a spus nimic de Doamne-ajută. A spus numai că tata m-a trimis cu trenul la el, la Odessa, iar mai apoi a dispărut, a plecat undeva. Nu l-am mai văzut. Am crescu la nenea Liova și tanti Marusia la Odessa. Ei mi-au spus că mama îl părăsise pe tata când eu aveam trei anișori. M-a lăsat cu el. Oricât l-am tot întrebat pe unchiul, cât a trăit, n-am aflat nimic coerent. De la el știu numai că tata nu a fost un om simplu. A fost închis de trei ori în lagăre, în Siberia. Pentru ce, dracu știe! Poate că în tatuaj o fi scris ceva important pentru mine?! Dar uite, am crescut, pielea s-a întins, desenul s-a lățit așa de mult că acum nu mai înțelegi nimic!

Stepan se uită și el la urmele albastrui ale tatuajului.

Igor se apropie de Stepan. Se uită la antebrațul lui stâng. Văzu multe pete albastre care nu formau nici un desen, nici un text. Căzu pe gânduri.

— Dar tatăl tău unde e? întrebă deodată Stepan.

Igor se uită în ochii grădinarului. Dădu din cap negativ.

— Undeva la Kiev. Mama l-a părăsit demult. Și bine a făcut, oftă Igor. Nu avea nevoie de noi.

— Și cum, nu te întâlnești niciodată cu el? întrebă Stepan cu îndoială în voce.

Igor întârzie cu răspunsul. Căzu pe gânduri. Apoi dădu din nou negativ din cap.

— De ce? Oricum o duc bine. Mi-au rămas ca amintire de la el vreo două cicatrici.

— Ce, te bătea? fața lui Stepan căpătă o clipă o expresie furioasă, supărată.

— Nu. Mama îl trimitea cu mine în parc sau pe la jocuri. Mă lăsa singur, iar el se ducea să cumpere bere sau să stea de vorbă cu bărbații. O dată m-a lovit un biciclist, mi-am rupt o mână. A doua oară a fost și mai rău...

Grădinarul își strâmbă buzele:

— Bine, dădu din mână. Să-l ia dracu! Să uităm de el!

Igor fu amuzat de reacția lui Stepan. Zâmbi și se uită din nou atent la tatuajul „întins” de vreme.

— Știți, aș putea încerca să „citesc” acest tatuaj, spuse băiatul după ce se gândi puțin.

— Păi cum o să-l citești?!

— Trebuie să-l fotografiez digital! Cu o cameră digitală. Și apoi documentul cu fotografia să-l „prelucrez” pe computer. Poate o să iasă ceva! Și am și un prieten, un computerist mâna-întâi. Dacă e ceva, o să mă ajute!

— Ei, dacă-l citești, ai o sticlă de la mine! zâmbi Stepan, pe al cărui chip, în acest moment, era imposibil de citit altceva decât o ironie pozitivă, neofensatoare, la adresa fiului gazdei sale.

Igor aduse din casă un aparat foto, făcu câteva fotografii ale antebrațului stâng.

Capitolul 2

După ce a băut o cană de cafea cu lapte, Igor s-a așezat la computer. A descărcat în el fotografia din aparat. A mărit-o, apoi a micșorat-o, a întors-o pe toate părțile, dar tatuajul „decolorat“ de ani rămase neinteligibil. Punctele albastrui disperate nu se transformau în vreun desen sau cuvânt.

— Bine, acceptă Igor eșecul. O să mă duc la Kolian, la Kiev. Dacă el nu va putea să facă ceva cu asta, treaba e groasă! O să rămân fără sticla de la grădinar!

Puse fotografia pe un stick, îl băgă în buzunarul canadienei.

— Mamă, mă duc în oraș! îi spuse Elenei Andreevna. Până seara mă întorc. Să aduc ceva?

Elena Andreevna își ridică privirea de la rufe pe care le călca. Căzu pe gânduri.

— Niște pâine neagră, dacă e proaspătă! spuse ea în cele din urmă, după o pauză.

Soarele deja urca. În aer încă se mai simțea mirosul plăcut, cald, de vară. Toamna încă nu se simțea, de parcă nu urmărea calendarul. De aceea și iarba era încă verde, erau și frunze în copaci.

Microbuzul de Kiev îl luă pe Igor la vreo cinci minute după ce ajunse în stație. Se urcă și mașina o luă din loc așa de repede de parcă la volan se afla Schumacher însuși, nu un nene neras, în vârstă, cu șapcă, soțul farmacistei din partea locului.

Șoferul dădu drumul la „Şanson“. Și imediat se uită în mașină, să vadă dacă nu sunt proteste din partea pasagerilor. Că sunt tot felul de pasageri! Uite, de exemplu, fosta directoare a școlii nu suportă nici în ruptul capului „Şanson“. El, șoferul, cum o vede, nici nu mai dă drumul la radio. Dar azi se vede că nu avea ce face la Kiev, deci poate să meargă cu puțină muzică.

Igor începu să se gândească la Stepan și la tatuajul lui. Verifică mașinal cu mâna, vrând să vadă dacă stickul e la locul lui.

Pentru o clipă îi apără îndoiala: oare nu minte Stepan asta? Poate că acolo chiar fuseseră notate niște elemente de identificare ale vreunui deținut și el pur și simplu a vrut să scape de ele, ca să nu sperie oamenii cu trecutul său de pușcăriaș. Apropo, trebuia să-l fi întrebat dacă el fusese închis... Doar, din spusele lui, tatăl său fusese închis de trei ori! Așchia nu sare departe de trunchi... Deși ce știe el, Igor, despre trunchiul său?! Nimic bun! Doamne ferește să nu ajungă și el la fel!

La țanc, mai bine zis la tema reflecțiilor lui, pe „Şanson“ se transmitea în acel moment o baladă de jale de pușcăriaș, despre mama care-și aștepta băiatul de la închisoare. Începu melodia care-i întrerupse gândurile lui Igor.

Așa a ajuns el la Kiev în jumătate de oră, privind pur și simplu pe fereastra microbuzului, fără să se mai gândească la ceva.

Mai departe a mers cu metroul până la Piața Kontraktovaia.

Prietenul lui din copilărie, Kolian, lucra ca programator la o bancă. Poate că nu era programator, dar se ocupa de computere. Ba le repara, ba le controla programele. În orice caz, printre cunoștințele și prietenii lui Igor el era singurul specialist în computere și, ca mulți dintre ei, se remarcă prin anumite ciudățenii, de parcă fusese și el infectat de un virus pentru computere. Putea ca, dintr-odată, hodoronc, tronc, să schimbe discuția sau în locul răspunsului la o întrebare concretă să înceapă să povestească despre ceva nepotrivit. Așa fusese și acum zece ani, și acum douăzeci. Au avut noroc că au crescut

Respect pentru cariera ta!
împreună, au învățat la aceeași școală și nici armata nu i-a separat – au fost la aceeași unitate militară, lângă Odessa. Pentru Kolian serviciul acesta a fost ca o sărbătoare. Comandantul unității abia primise un computer în cabinetul său. Kolian l-a învățat repede lucrurile cele mai importante – cum să joace jocuri pe computer. Și colonelul îl trimitea în fiecare săptămână la Odessa după jocuri noi. Iar Kolian, că nu era prost, nu aducea mai mult de un joc o dată.

Igor trecea des pe la el când era în Kiev. Așa, pur și simplu, fără treabă. Să flecărească și să bea niște bere. Programul de muncă al lui Kolian nu era strict. O singură dată fusese chemat pe mobil – se blocase un program.

„E un fel de medic de urgență“, își spuse atunci Igor.

Kolian ieși din măruntaiele băncii cu o umbrelă în mână.

— Doar nu plouă! se miră Igor, privind la umbrelă.

— Acum nu, acceptă Kolian ca și cum nu se întâmplase nimic. Dar peste jumătate de oră totul se poate schimba! La noi acum vremea frumoasă e precum cursul dolarului. Poate să se schimbe de câteva ori pe zi!

Au mers pe Horevaia și s-au oprit la o cafenea micuță, plăcută.

— Ce vrei să iei? întrebă Kolian. Azi fac eu cinste!

— Doar tu ești bancher, tu trebuie să faci cinste! Hai să luăm câte o bere!

— Nu sunt bancher, lucrez pe lângă bancă, așa că nu conta pe sandvișuri cu icre la bere!

După ce au băut câte o halbă de jumătate de litru din vechiul regim de bere proaspătă, draught, Igor scoase din buzunar stickul și-l puse pe masă. Îi spuse lui Kolian despre tatuaj și despre Stepan.

— O să poți să faci asta?

— O să încerc, dădu din cap Kolian. Plimbă-te vreo oră pe aici, prin Podol. Azi am o zi liniștită, toate computerele

funcționează cum trebuie. Dacă voi reuși să fac ceva, te sun imediat pe mobil. Dacă nu reușesc, oricum te sun!

Când au ieșit din cafenea începuse să plouă ușor. Kolian îi aruncă prietenului său o privire de învingător. Deschise umbrela deasupra capului și, făcând cu mâna de rămas bun, o luă înapoi spre banca sa.

Igor nu avea chef să se plimbe fără umbrelă, deși nu ploua așa de tare. Porni spre cinematograful „Jovteni“ și nimeri exact la timp pentru a se uita la „Shreck-3“. Se uita, râdea din tot sufletul. Și, la un moment dat, remarcă faptul că la proiecție nu era niciun copil! Numai pensionari. Se miră pentru o clipă, dar numai pentru o clipă, pentru că măgarul din filmul de desene animate făcu iar o trăznaie!

Abia când ieșea de la film Igor își explică motivul unei selecții așa de ciudate și specifice a vizionării. Pe perete era un anunț: „Pensionarii și invalizii din toate cele trei categorii au dreptul de a frecventa cinematograful nostru marțea, la proiecția de la ora 12“.

Afară ploaia se oprise. Totuși mai rămăseseră nori pe cer. Fără să se grăbească, Igor o porni spre banca la care lucra prietenul său, sperând ca telefonul lui să-l prindă exact pe drum, în următoarele zece-cincisprezece minute. Imediat ce văzu firma cunoscută a băncii, telefonul începu să-i sune în buzunar.

— Ei, hai, vino! spuse vesel Kolian.

— Am venit deja!

— Adică?

— Sunt în fața intrării! explică Igor.

Kolian ieși peste vreo două minute. În mâna lui Igor remarcă o foaie de hârtie făcută sul.

— Ei, arată-mi! își rugă prietenul, murind de curiozitate.

— Aha! Păi o să-ți arăt tot imediat! răspunse ironic Kolian. Nu! Mai rabdă! Acum îmi ești dator! Și chiar mi s-a făcut foame!

Iar eu, când mi se face foame, sunt rău. Ei, cel puțin, nu foarte bun...

Kolian îl trase pe Igor după el într-o cafenea.

Pe drum au trecut pe lângă clubul „Petrovici”.

— O! Ia te uită! se opri Kolian arătând cu degetul la un afiș din stânga intrării în club.

„În fiecare a treia vineri organizăm PETRECERE RETRO. Cei care vor veni în costume retro vor putea câștiga prin tragere la sorți un circuit în Coreea de Nord, o călătorie în Cuba și o excursie la Moscova, unde se va vizita noaptea mausoleul...”

— Tare! Kolian își mută privirea înflăcărată spre prietenul său. Îți imaginezi? Noaptea în mausoleu! Întuneric, tu și... Lenin! A?

Igor ridică din umeri. Se gândea la cu totul altceva.

— Poate totuși îmi arăți?

— Nu, pe stomacul gol n-o să-ți arăt nimic! oftă Kolian și, după ce mai aruncă o privire spre afișul care-l interesa, continuă drumul.

După vreo cinci minute au intrat în cafeneaua „Borșcik”.

— Ce să-ți iau? întrebă Igor, dându-și seama că acum, observându-i privirea amical-iritată, în care nu se putea să nu citești curiozitatea aprinsă și care cerea o satisfacere imediată, Kolian va trage cu plăcere de timp.

— Așa! Păi salată „Stolicinii”, okroșka¹ și compot! Își prezentă Kolian toate doleanțele.

Igor transmise imediat chelneriței această informație. Nu comandă nimic pentru el. Se așeză vizavi de Kolian.

— Păi ce, tu n-o să mănânci? se miră Kolian.

— Sunt deja sătul de la foamea ta și de la curiozitatea mea! zâmbi întins Igor. Ei? Îmi arăți?

— Ei, bine, ia! îi întinse Kolian foaia de hârtie.

¹ Ciorbă rece, făcută cu borș sau chefir (n. t.).

Igor desfăcu foaia făcută sul. Printul era alb-negru, mai bine zis, cenușiu-alb, dar destul de clar. În print nu se vedea brațul lui Stepan, dar apăreau cuvinte și un desen. Literele erau inegale, tremurătoare, gata acum-acum să se destrame la punctele neclare de legătură.

„OCEAKOV 1957. CASA LUI EFIM CEAGHIN”, citi Igor.

Sub cuvinte era desenată o ancoră.

— Dar unde este Oceakov ăsta? întrebă Igor.

— Păi ce, nu știi? se miră Kolian. La Marea Neagră, undeva între Odessa și Crimeea. Acolo, alături, mai este și insula Berezani, unde a fost executat locotenentul Schmit²! Sau nici despre crucișătorul Potiomkin³ nu ai auzit nimic?

Igor dădu din cap, imaginându-și amplasarea aproximativă a acestui orașel pe harta Ucrainei.

— Păi ce, el chiar nu știa unde i se făcuse tatuajul? întrebă Kolian.

Igor zâmbi. Acum curiozitatea îl cuprinsese în mod clar pe prietenul său computerist.

— Aha, nu știa, dădu Igor din cap.

Peste o jumătate de oră și-au luat rămas bun.

— Ei! Să nu uiți că peste două săptămâni e ziua mea de naștere! O să te aștept cu cadoul! strigă Kolian după prietenul său.

— Dacă o să-mi aduci aminte, o să vin! promise el, întorcându-se pentru o clipă.

Înainte să ia microbuzul cumpără o pâine neagră „Darnițki”.

În microbuz își îndrepta din când în când privirea spre printul tatuajului refăcut la computer. Imaginația îi tulbura

² Erou al primei revoluții ruse din 1905 (n. t.).

³ Crucișător aflat în portul Sevastopol, la bordul căruia, în anul 1905, a izbucnit revolta marinarilor (n. t.).